

Žánre, názory, trendy na tohtoročnom Envirofilme

Ako zvyčajne sú najsilnejšou kolekciou dokumentárne filmy. Nielen čo do počtu filmov prihlásených, ale aj vybraných. Spôsobuje to v konečnom dôsledku istú anomáliu - v iných kategóriách sú často ocenené filmy, ktorých kvalita nedosahuje kvalitu dokumentov, na ktoré sa ocenenie nedostalo. Predvýberová komisia tentoraz mala tak trochu šťastie - aj cez takmer nezvládnuteľný počet filmov, ktoré boli do súťaže prihlásené (157), tie, ktoré si zaslúžili byť v súťaži v kategórii dokument, boli príjemne rôznorodé, čo sa týka spôsobu rozprávania, krajinou pôvodu aj tým, čo bolo predmetom ich záujmu. Divákovo nepochybne nadchnú atraktívne pohľady na kondorov v nemeckom dokumente *Let s kondormi* režisérky Sarah Tierneyovej, alebo nemecký emotívny dokument o pobrežných vlkoch v Kanade *Pátranie po pobrežných vlkoch* režiséra Richarda Matthewsa. Obidva si všimajú sice živočíšne druhy, ale rovnako je v stredobode ich pozornosti človek so svojím príbehom, rozprávač aj hlavná postava dokumentu, ktorej osud, či zážitky nám tak sprostredkujú prírodu v nezvyčajne emotívnej rovine. Rovnaký spôsob rozprávania vo svojich dokumentoch volí hviezda slovenskej dokumentaristiky Pavol Barabáš. Tentoraz s ním v dokumente *Tepuy* navštívime jaskyne ohromujúcich rozmerov aj ťažko predstaviteľného veku v juhoamerickej Venezuele. Jaskyniari, ale aj hlas samotného autora, nám približujú neuveriteľné informácie, zoči-voči ktorým si tak, ako vždy v Barabášovom prípade, uvedomujeme úlohu človeka na tejto Zemi, pokoru, ktorú čoraz častejšie strácame, aj posolstvo, ktoré nesieme. Ďalší ostro sledovaný tvorca - Steve Lichtag sa tentoraz pustil ďalej, ako zvyčajne. Jeho „mediálnymi hviezdami“ sa stali maličké ryby hlaváče pásoplutvé žijúce v *Prapodivnom svete* malého potôčika na pomezí Moravy a Slovenska. Film už opúšťa dokumentárnu polohu a vo svojich konštrukciách, dramaturgických spôsobom svojho rozprávania, hudobnou dramaturgiou aj personifikáciou zvieracích hrdinov sa približuje kategórii fiction. Bude zaujímavé, ako si s týmto orieškom poradí medzinárodná porota, pozostávajúca z filmových odborníkov aj environmentalistov. Jednoduchým, ale o to účinnejším spôsobom rozprávania nepochybne zaujmú obidva nórske filmy - *Kultúrna krajina* režiséra Evalda Otterstada aj *Divá ovca, líška a láska* režisérky Anne Magnussenovej. Filozofia obidvoch severských filmárov je iná. Cez človeka sa zamýšľajú nad svetom naokolo, on

tlmočí svoje pocity aj pochybnosti, hovorí o láske, ktorá je hnacou silou všetkého. Dych čistoty, ktorý na nás zavanie, je ozaj na zamyslenie. Hovorí totiž aj o všeličom zbytočnom v našom vlastnom živote. Výbornou ukážkou atraktívneho poňatia obvyčajnej témy je maďarský dokument *Budapešianska divočina*. Nesmierne nápadito ukazuje bežný život bežných tvorov, ktorých nevíšimavý obyvateľ veľkomesta nevníma. Dôstojným partnerom zahraničnej produkcie je aj citlivý popisný dokument *Zdena Vlacha V pralesoch Karpát*. U tohto režiséra sme už zvyknutí na pomaly plynúce rozprávanie o tajomných dejoch v prírode, plné úžasných obrázkov. Viac ako zdatne mu teraz sekunduje dokumentárny film Jaroslava Mikuša *Ohrozené krídla - Hľadanie krajiny*. Dokumentarista - špecialista najmä na život vtákov v svojom hľadaní krajiny pátra po starodávnych obrazoch pasienkov a lúk, ktoré sa z našej prírody vytrácajú. A spolu s nimi miznú aj viaceré druhy operených obyvateľov, ktoré nás však v tejto kultúrnej krajine zakoreňovali. Mikušov film očarí nielen úžasnými zábermi, ale aj vážnymi, filozofickými otázkami, ktoré nástojčivo kladie dnešnému človeku.

V kategórii spravodajských a publicistických programov sa takmer neobjavila investigatívna publicistika a keď, tak bola zahraničnej proveniencie. Slovenské televízie, či už tá verejného záujmu alebo komerčné, túto kategóriu neobsadili, ako keby v našom životnom prostredí neboli problémy, alebo ako keby sa zrazu novinári prestali zaoberať kauzami, ktoré existujú a o ktoré má aj divák, ak sa ho dotýkajú, záujem. V pôvodnej kolekcii sice boli relácie Zelená šanca, ale išlo skôr o reklamné či promo relácie, ktorých profesionálna úroveň bola navyše sporná, takže sa do súťažnej kolekcie nedostali. Problémy životného prostredia tak bude slovenský divák skúmať v reláciách britských, dánskych či talianskych.

Príjemné prekvapenia čakajú divákov aj v kategórii vzdelávacích programov. Už dávno to nie sú nudné sledy obrázkov s únavným vypočítavým všetkého možného. Vzdelávanie sa dá urobiť vtipne a nápadito, ako napríklad to dokazuje austrálsky film *Sex v v kríku - pátranie po spermiiach* režiséra Klausa Tofta.

Potešiteľný bol nárast animovaných filmov v kategórii D, ktorá zahrňuje voľnú tvorbu a filmy

Tohtoročná predvýberová komisia to nemala ľahké (sprava K. Javorská, F. Varga a J. Radová), foto: A. Gudžová

pre deti a mládež, ako aj reklamné spoty a videoklipy. Napriek tomu však treba povedať, že ponuka programov pre deti a mládež je absolútne nedostačujúca a možno aj všeličo naznačuje. Predovšetkým nezáujem audiovizuálnych médií o tohto adresáta, čo je najmä v prípade Slovenskej televízie nepochopiteľné. Ale aj iné subjekty by mohli tomuto divákovi venovať väčšiu pozornosť, napokon ide o budúceho voliča, ktorého kultúra, vzťah k životnému prostrediu aj záujem o riešenie narastajúcich problémov, najmä v súvislosti s globálnym otepľovaním bude v budúcnosti kľúčový. Možnosť, ako osloví diváka mladšieho aj staršieho školského veku je veľa. Profesionáli, ktorí sa špecializujú na túto kategóriu, tiež ešte celkom nevymreli, je teda na vóli zodpovedných, či už na ministerstve životného prostredia, v médiách - najmä v STV, aj v mimovládnych organizáciách, ako s tým naložia. Ku prospechu audiovizie, detí a mládeže a predovšetkým životného prostredia. Teraz a najmä v budúcnosti.

Problematická sa opäť ukázala kategória E, v ktorej sa čakali programy o nových technológiách v ochrane životného prostredia v súlade s normami EÚ. Niežby tieto filmy nevznikli, skôr je problém v tom, že festival je nastavený inak. Je známy svojím zameraním skôr na vážnu a esteticky nasýtenú dokumentárnu tvorbu, napokon aj verdikty poroty v minulých rokoch ho priblížili veľkým festivalom s vážnym poslanstvom. Jednotlivé kategórie sú členené podľa žánrov, nie podľa predmetu a táto kategória sa tak vymyká svojou neštandardnosťou. Stojí za zváženie, či opakujúca sa chudoba v tejto kategórii nestojí za zamyslenie, či ju nezruší vôbec. Menej je totiž zväčša viac a festivaly, na ktorých sa udeľujú desiatky nadbytočných ocenení filmom, ktoré sú často sporné svojou kvalitou, nemávajú v rodine festivalov dobrý zvuk. Bez ohľadu na rozhodnutie poroty je zjavné, že aj v tomto roku Envirofilm dôstojne obháji miesto, ktoré mu patrí. Miesto medzi dôstojnými podujatiami, ktoré šíria hodnotné posolstvá, posolstvá bez falošných pozlátok a balastu celebrit.

Mgr. art. Katarína Javorská

členka medzinárodnej festivalovej poroty
scenáristka, dramaturgická a mediálna analytička

V družnej festivalovej pohode členovia minuloročnej medzinárodnej poroty s maskotom festivalu (foto: J. Lichý)

Envirofilm 2007 v skratke

• Súťažné filmy Envirofilmu 2007 bude posudzovať a hodnotiť medzinárodná porota v tomto zložení: Katarína Javorská (scenáristka, dramaturgička, predsedníčka ÚSTT, SR), Jan Gogola (scenárista, vysokoškolský pedagóg, ČR), Daniel Coche (filmár, dokumentarista, Francúzsko), Ferenc Varga (environmentalista, NP Bükk, Maďarsko), Ade Thomas (riaditeľ Green TV, Veľká Británia), Michael Greif (ECOMOVE International, Nemecko), William C. Parks (environmentalista, riaditeľ Environmentálnej nadácie C. B. Parksovej, USA). Jan Gogola, Daniel Coche, Ade Thomas a Michael Greif do poroty Envirofilmu zasadnú po prvý raz. Ferenc Varga je členom medzinárodnej festivalovej poroty od vzniku Envirofilmu každý rok, Katarína Javorská je členkou poroty siedmy a William Parks tretikrát.

• Medzi sprievodnými podujatiami festivalu už tradične dominuje súťaž výtvarnej tvorivosti detí Zelený svet, ako aj podujatia pre deti a mládež. Zelený svet sprevádza Envirofilm od jeho druhého ročníka (1996). Do 12. ročníka, ktorý sa nesie v znamení motto Príroda v motívoch ľudových rozprávok, zaslali mladí autori v histórii súťaže rekordný, najvyšší počet prác. Celkom 5 611 autorov z 594 škôl zaslalo Zelenému svetu 6 109 výtvarných prác. Najviac do kategórie kresba, maľba, grafika, kombinované techniky – 5 575 prác od 5 414 autorov z 518 škôl. V kategórii čiernobiela a farebná fotografia 165 autorov z 65 škôl súťažilo s 510 prácami. Do kategórie animovaných filmov prihlásilo 24 filmov 32 autorov z 11 škôl. Okrem slovenských autorov súťažila v tohtoročnom Zelenom svete aj deti z Poľska, Lotyšska, Číny, Srbska, Rumunska a Chorvátska. Práce hodnotila porota v zložení Miroslav Cipár, Ladislav Vojtuš, Fero Tomík a Tomáš Čepek. Náučno-poznávacie a pohybové aktivity pre školskú mládež zamerané na výchovu k trvalo udržateľnému rozvoju sa v tomto roku nesú pod názvom Zachráňme si rozprávkovú Zem a už tradične sa uskutočnia v areáli Múzea SNP v Banskej Bystrici.

• Pozvánkou na Envirofilm 2007 bude koncert skupiny DESMOD 11. mája večer na Námestí SNP v Banskej Bystrici, spojený s ukázkami festivalových filmov. Okrem prehliadok súťažných filmov a tiež už tradičných prehliadok filmov z archívu SFÚ (110 rokov filmového podnikania na Slovensku), všetky štyri festivalové mestá uvedú aj film amerického režiséra Davisa Guggenheima Neprijemná pravda. Film, ktorý je nakrútený podľa putovnej prednáškovej show bývalého amerického viceprezidenta Al Gora, bol tohto roku ocenený Oscarom za najlepší dokumentárny film a za hudbu k filmu. Návštevníci festivalu sa aj tento rok môžu stretnúť s úspešnými filmármi Pavlom Barabášom a Steve Lichtagom a s ich filmami v programe s názvom Prapodivné svety Pavla Barabáša a Steve Lichtaga. Hostom festivalu bude slovenský spisovateľ Anton Hykisch, ktorý bude rozprávať o ochrane životného prostredia v mestách, ktoré navštívil a zdokumentoval vo svojich knihách. Člen medzinárodnej poroty Daniel Coche uvedie filmový dokument Solange Fernexová - Život pre život o francúzskej aktivistke za ochranu životného prostredia. Z ďalších sprievodných podujatí v Banskej Bystrici: seminár Geoparky Banskobystrického kraja ako produkty poznávacieho cestovného ruchu, konferencia Krajina – človek – kultúra, vedecká konferencia k Medzinárodnému roku planéty Zem, panelová diskusia Banská Bystrica ako kandidát na Európske hlavné mesto kultúry, workshop pre amatérskych filmových tvorcov, výstavy a ďalšie podujatia. Zaujímavý a bohatý program pripravili aj ostatné festivalové mestá.

• Slávnostné odovzdávanie cien sa uskutoční už tradične na Zvolenskom zámku a trinásť ročník Envirofilmu ukončí tiež tradičná prehliadka ocenených festivalových filmov v sobotu 19. mája dopoludnia v Kinosále Múzea SNP v Banskej Bystrici, ktoré bude aj v tomto roku centrom festivalového diania.

• Vstup na všetky podujatia (okrem programu Prapodivné svety P. Barabáša a S. Lichtaga) je voľný.

(ag)

Súťažný film Envirofilmu 2007

Let s kondormi (Nemecko), autor: Richard Matthews

Kondor, andský kráľ, má rozpätie krídel až štyri metre, čo ho predurčuje byť najväčším vtákom na svete. Žije v nenarušených horských regiónoch, ďaleko od ľudských obydľí a v miestnej mytológii symbolizuje nadradenosť ducha a vieru v osvetu. Kondor je majstrom letu, majestátno sa vznáša v obrovských kruhoch, vysoko nad zasneženými Andami, 5 000 metrov nad morom. Angličanka Judy Leden, svetová šampiónka v ženskom hang-glidingu a paraglidingu, sa pustila do fascinujúcej a veľmi nebezpečnej úlohy. Zauznamenala si dostať sa do vzduchu spolu s gigantickými vtákmi a zozbierať informácie o ich ríši. Judy a jej rodina sa vydali na dobrodružnú vedeckú výpravu do argentínskych Ánd. Jej plánom je pridať sa ku kráľovi Ánd vysoko nad skalnatou zasneženou krajinou Patagónie, prebádať terén a získať nové, vlastné poznanie týchto vtákov. Je to prvá priama vzdušná stopáž kondorov, aká kedy bola na svete zaznamenaná. Doteraz život mladého kondora, počnúc jeho vylodením, cez osemmesačný výchovný proces až po majestátny let, nebol nikdy a nikde na svete nafilmovaný. Film je kombináciou dobrodružstva a jedinečného obrazu divočiny a divák v ňom môže priamo zažiť fantastický pocit byť doslova voľný ako vták.

SLOVENSKÁ TELEVÍZIA

REGINA
Slovenský rozhlas 2

BLOKBASTER
Film & Lifestyle

EURREPORT^{plus}

SZM
www.szm.sk

kam do mesta

BBinfo.sk
Banská Bystrica a jej okolie

Zvolenské noviny

Štiavnický Život

ŠTIAVNICKÉ NOVINY
TÝŽDENÍK PRE MESTO BANSKÁ ŠTIAVNICA A OBLASTI OKOLIA BANSKÁ ŠTIAVNICA

VIO Televisia
Banská Štiavnica
tel. 045 592 1945 · vio@poma.sk · www.poma.sk

barbakan
CAFFEE & RESTAURANT

FUJIFILM

VEOLIA
VODA